Co-funded by
the European Union

STRIJD TEGEN LIEFDEZWENDEL

2024-1-NL01-KA210-ADU-000253818

MODULE 1

MEDEGEFINANCIERD DOOR DE EUROPESE UNIE. DE UITGEDRUKTE STANDPUNTEN EN MENINGEN ZIJN ECHTER UITSLUITEND DIE VAN DE AUTEUR(S) EN WEERSPIEGELEN NIET NOODZAKELIJKERWIJS DIE VAN DE EUROPESE UNIE OF HET EUROPEES UITVOEREND AGENTSCHAP VOOR ONDERWIJS EN CULTUUR (EACEA). NOCH DE EUROPESE UNIE, NOCH HET EACEA KUNNEN HIERVOOR VERANTWOORDELIJK WORDEN GESTELD.

DOEL

Inzicht verschaffen in romantische oplichting, met bijzondere aandacht voor

- de onderliggende psychologische mechanismen,
- de kwetsbaarheden van slachtoffers (met name ouderen)
- en strategieën voor preventie en ondersteuning.

Co-funded by
the European Union

DEFINITIE

Een liefdeszwendel is een vorm van fraude waarbij de dader online een nep-romantische relatie met het slachtoffer opbouwt, met als enig doel geld of persoonlijke gegevens af te persen.

Het is niet zomaar een „klassieke“ financiële fraude; het is een diepgaande psychologische manipulatie.

Co-funded by
the European Union

CONTEXT

De onlineomgeving biedt weliswaar eindeloze mogelijkheden om contacten te leggen, maar is tegelijkertijd ook een vruchtbare voedingsbodem geworden voor nieuwe vormen van criminaliteit.

Uit recent onderzoek blijkt dat 63% van de gebruikers van sociale media en ten minste 3% van de algemene bevolking rechtstreeks te maken heeft gehad met een liefdeszwendel (Coluccia et al., 2020).

Co-funded by
the European Union

NIET UITSLUITEND ONLINE

Dating- of koppelbureaus kunnen soortgelijke methoden hanteren:

- nep-profielen, valse telefoonnummers, verborgen betalingen om de schijn van echte dates te wekken
- Bij frauduleuze telefoontjes of sms-berichten (vishing) kan ook een neprelatie of romantische interesse worden gesimuleerd om geld af te persen

Co-funded by
the European Union

EL VOORKOMENDE VORMEN

- Catfishing: het aanmaken van valse profielen met gestolen of volledig verzonnen identiteiten.
- Nepverlovingen/relaties op afstand: het opbouwen van een intense en schijnbaar authentieke relatie, vaak met beloften over een gezamenlijke toekomst.
- Fraude via sociale media of datingapps: oplichters zijn actief op platforms waar mensen contacten zoeken en maken misbruik van het vertrouwen dat in deze omgevingen ontstaat.

Co-funded by
the European Union

EPIDEMIOLOGISCHE GEGEVENS

Uit onderzoek blijkt dat de doelgroep breed is, maar niet willekeurig. De slachtoffers zijn meestal vrouwen van middelbare leeftijd met een hoog opleidingsniveau (Whitty, 2018; Coluccia et al., 2020), hoewel het aantal jonge mannelijke slachtoffers de laatste jaren ook toeneemt.

Co-funded by
the European Union

WAAROM GEBEURT DIT?

- Fundamentele behoeften: genegenheid, gezelschap, erkenning, erbij horen.
- Stressvolle gebeurtenissen in het leven.
- Eenzaamheid en sociaal isolement (na pensionering, weduwschap).
- Projectie en idealisering, hechtingsstijl.
- Cognitieve vervormingen: bevestigingsvertekening, cognitieve dissonantie.
- Kenmerken van slachtoffers: neuroticisme, impulsiviteit, romantische idealisering, groot vertrouwen.

Co-funded by
the European Union

OUDEREN: SPECIFIEKE KWETSBAARHEDEN

Naast chronische eenzaamheid en minder sociale contacten kan gevorderde leeftijd gepaard gaan met milde cognitieve stoornissen (MCI), waardoor het moeilijker wordt om situaties kritisch te beoordelen en misleiding te herkennen.

Sommige ouderen beschikken mogelijk ook over minder digitale vaardigheden, waardoor ze eerder geneigd zijn om wat ze online zien als ‘echt’ te beschouwen.

Co-funded by
the European Union

AARSCHUWINGSTEKENEN

- Isolatie en geheimzinnigheid.
- Prikkelbaarheid/afweer.
- Obsessieve gedachten over de 'partner'.
- Terugtrekken uit hobby’s/vriendenkring.
- Ongewone/ongerechtvaardigde uitgaven.
- Overmatige gehechtheid aan een online figuur.
- Veranderingen in slaap/eetlust.

Binnen gezinnen kunnen deze signalen onopgemerkt blijven of worden gebagatelliseerd. Daarom is het van cruciaal belang om verzorgers, kinderen, zorgverleners en de gemeenschap hiervan bewust te maken, zodat zij deze symptomen kunnen herkennen als alarmsignalen in plaats van als louter ‘eigenaardigheden’ van het ouder worden. Veel slachtoffers durven zich niet uit te spreken uit schaamte, angst voor veroordeling of schuldgevoelens.

Co-funded by
the European Union

WIE IS DE OPLICHTER?

Het is niet altijd één persoon; vaak zit er een echte organisatie achter.

Onderzoek wijst op een complex profiel, dat vaak in verband wordt gebracht met de zogenaamde ‘Dark Triad’: narcisme, machiavellisme en psychopathie. Deze eigenschappen leiden tot een uitgesproken gebrek aan empathie, een neiging tot manipulatie en een focus op persoonlijk gewin.

Co-funded by
the European Union

DE IDENTITEIT VAN DE OPLICHTER

De oplichter neemt een charmante identiteit aan, zorgvuldig ontworpen om het slachtoffer aan te trekken: soldaat, arts, ondernemer in het buitenland, gevoelige weduwe...

Deze rollen wekken vertrouwen en medeleven op en rechtvaardigen fysieke afwezigheid („Ik kan je niet zien omdat ik op een missie ben...“).
Hun taalgebruik is emotioneel, hartelijk en afgestemd op de diepste behoeften van het slachtoffer. Ze zijn niet impulsief en kunnen weken of maanden wachten

Co-funded by
the European Union

voordat ze om geld vragen.

MANIPULATIEVE STRATEGIEËN

- Love bombing: intense en vroege liefdesverklaringen, zelfs al na een paar berichten.
- Tragische verhalen: aangrijpende verhalen over verliezen, ziektes en tegenslagen, vaak om afwezigheid te rechtvaardigen en om geld te vragen.
- Gaslighting: het slachtoffer een schuldgevoel geven als het twijfelt of vragen stelt.
- Geleidelijke isolatie van het slachtoffer.
- Geleidelijke beproeving met steeds grotere verzoeken

Co-funded by
the European Union

om geld, tot aan gevallen van ‘sextortion’ toe.

FASEN

- Eerste contact: via sociale media, e-mail, datingapps; de oplichter pikt signalen van kwetsbaarheid op.
- Vertrouwen opbouwen: dagelijkse gesprekken, interesse tonen, lieve woorden gebruiken, een ‘speciale band’ creëren.
- Financieel verzoek: aanvankelijk vermomd als een noodgeval; als het slachtoffer hieraan voldoet, worden de verzoeken steeds groter.
- Uitbuiting of verdwijning: de oplichter kan agressief worden, chanteren of plotseling verdwijnen, waardoor het slachtoffer er kapot van is.

Co-funded by
the European Union

HET DUBBELE TRAUMA

Financieel verlies gaat vaak gepaard met verlies op relationeel vlak en verlies van identiteit.

Deze ‘dubbele klap’ omvat zowel financiële als relationele verliezen. Het relationele verdriet is vaak verwoestender dan het financiële verlies.

Veel slachtoffers kampen met een verlammend gevoel van schaamte dat hen ervan weerhoudt aangifte te doen, naast posttraumatische symptomen: angst, depressie, slaapstoornissen en, in extreme gevallen, zelfmoordgedachten (Chuang, 2021).

Co-funded by
the European Union

INTERVENTIES EN PREVENTIE

Het volstaat niet om te zeggen ‘wees voorzichtig’, en het is van cruciaal belang om te voorkomen dat slachtoffers de schuld krijgen.

- Primaire preventie: digitale voorlichting (met name voor ouderen), het versterken van relaties in het dagelijks leven en het opzetten van luisternetwerken in gemeenschappen.
- Secundaire preventie: vroegtijdige herkenning van waarschuwingssignalen en het bieden van een oordeelvrije ondersteuningsomgeving, waarbij ook familieleden worden betrokken.
- Tertiaire preventie: hulpverleningsdiensten moeten een traumagerichte aanpak hanteren → slachtoffers helpen om teleurstellingen, mislukkingen en verlies te verwerken, en hun zelfvertrouwen en vertrouwen in anderen weer op te

Co-funded by
the European Union

bouwen.

HOE KUNT U ZICHZELF BESCHERMEN

- Wees op je hoede als iemand die je alleen online of via de telefoon hebt leren kennen, om geld vraagt.
- Verlaat het oorspronkelijke platform (app of sociaal netwerk) niet voordat de identiteit van de persoon is bevestigd.
- Vraag om een videogesprek of een persoonlijke ontmoeting voordat je iemand vertrouwt.
- Gebruik de omgekeerde beeldzoekfunctie om te controleren of een foto gestolen is.
- Blokkeer verdachte profielen onmiddellijk en meld ze.
- Leg alle communicatie vast: berichten, e-mails,

Co-funded by
the European Union

betalingsbewijzen, voor eventuele aangiften bij de autoriteiten.

Co-funded by
the European Union

BEDANKT!

MEDEGEFINANCIERD DOOR DE EUROPESE UNIE. DE UITGEDRUKTE STANDPUNTEN EN MENINGEN ZIJN ECHTER UITSLUITEND DIE VAN DE AUTEUR(S) EN WEERSPIEGELEN NIET NOODZAKELIJK DIE VAN DE EUROPESE UNIE OF HET EUROPEES UITVOEREND AGENTSCHAP VOOR ONDERWIJS EN CULTUUR (EACEA). NOCH DE EUROPESE UNIE, NOCH HET EACEA KUNNEN HIERVOOR VERANTWOORDELIJK WORDEN GESTELD.